

Školní program environmentální výchovy Základní školy Třeboň, Na Sadech 375

2025/26

Mgr. Eva Marešová

Obsah

1 Úvod	3
2 Teoretická východiska	4
2.1 Východiska environmentální výchovy	4
2.2 Základní dokumenty, z nichž vycházíme při realizaci environmentální výchovy	5
3 Metodika	6
4 Praktická část s výsledky práce	8
4.1 ŠPEV ZŠ	8
5 Závěr	17
6 Přehled použité literatury	18
7 Samostatná příloha	CD

1. ÚVOD

Tento dokument vznikl jako výsledek specializačního studia koordinátorů EVVO. Vychází z obecných cílů a klíčových kompetencí RVP ZV, ze školního vzdělávacího programu a z Metodického pokynu MŠMT k zajištění environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO).

Školní program EVVO je významnou součástí koncepce školy, prolíná výukou i výchovou.

Školní program environmentální výchovy jsem si zvolila jako téma své závěrečné práce z toho důvodu, že jde o důležitý a zároveň doporučený strategický dokument školy, který pomáhá naplňovat principy environmentální výchovy a vzdělávání žáků.

Cílem je zpracovat školní program ekologické výchovy smysluplně, tak, aby odpovídal požadavkům na takový dokument kladeným a zároveň aby uvedený dokument efektivně a přehledně podával informace a návody k začlenění problematiky životního prostředí do výuky a výchovy ve škole.

2. TEORETICKÁ VÝCHODISKA

2.1 Východiska environmentální výchovy

Ekologizace – v angličtině – **greening**, snižování negativních vlivů na životní prostředí, vnášení ekologického aspektu do materiální lidské činnosti a do myšlení a chování lidí. **Ekologizace** = zavádění ekologických přístupů, hledisek, prostředků, zařízení apod. do materiální lidské činnosti, do lidského myšlení, chování a jednání; přeměna dosavadních prostředků, zařízení na ekologické s úmyslem snížit jejich negativní prostředí.

Ekologizace provozu školy = environmentálně příznivé chování školy. Vnášení ekologického aspektu do výchovně vzdělávacího procesu a do samotného provozu školy. Formování ekologicky šetrného myšlení, postojů a chování žáků, pedagogů i provozních zaměstnanců. [JIŘÍKOVÁ, 2012].

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta vychází z anglického termínu *environmental education*, kde *environment* znamená životní prostředí a *education* se chápe široce jako vzdělávání, výchova či osvěta všech typů cílových skupin, od nejmenších dětí po dospělé. Vzděláváním se rozumí zejména ovlivňování racionální stránky osobnosti. Výchovou působení na city a vůli.

EVVO zahrnuje činnosti a aktivity probíhající ve školách a školských zařízeních (formální vzdělávání), v rámci volnočasových aktivit (neformální vzdělávání) i v rámci neorganizovaného volného času jednotlivců (informální učení) zaměřené na oblast životního prostředí.

EVVO klade důraz především na poznávání životního (přírodního i umělého) prostředí (člověka), na uvědomování si nezbytnosti zachovávání podmínek života, na poznávání vztahu člověka a životního prostředí.

EVVO dále souvisí nebo se významově překrývá s pojmy environmentální výchova, ekologická výchova, vzdělávání pro udržitelný rozvoj a dalšími. (*Metodický pokyn*. In: Praha, 2008, Č. j. 16745/2008 - 22)

Veškeré proenvironmentální aktivity vyústily ve výchovu k udržitelnému rozvoji (VUR), které vychází z udržitelného rozvoje (UR), které je charakterizováno jako udržitelné jednání každého člověka v osobním, pracovním i občanském životě. Nástrojem tohoto celostního jednání je propojení aspektů sociálních, environmentálních a ekonomických.

Vzdělávání pro udržitelný rozvoj je předpokladem k osvojení si takových způsobů myšlení, rozhodování a chování jedince, které vedou k udržitelnému jednání v osobním, pracovním i občanském životě. [ŠVECOVÁ, 2012].

VUR je významně interdisciplinární povahy a široce se opírá o společenskovední disciplíny, metodicky i obsahově významně čerpá z EVVO.

EVVO představuje jeden z klíčových preventivních nástrojů ochrany životního prostředí a je jedním z prostředků k naplnění udržitelného rozvoje.

2.2 Základní dokumenty, z nichž vycházíme při realizaci environmentální výchovy, jsou:

- Metodický pokyn MŠMT k environmentálnímu vzdělání, výchově a osvětě ve školách a školských zařízeních.
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.
- Školní vzdělávací program.
- Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty.

3. Metodika

Vzdělávací a výchovné cíle EVVO

- praktickými formami výuky vést žáky k pochopení rozmanitosti přírody, životního prostředí, propojovat informace s osobní zkušeností
- zapojovat žáky do řešení problémů, souvisejících s životním prostředím a trvale udržitelným rozvojem svého okolí
- vést žáky k praktickým činnostem souvisejících s údržbou tříd a okolí školy
- spolupracovat s rodinou, městem, dalšími školami, se středisky a centry ekologické výchovy/Cassiopeia, CHKO Třeboňsko, Český nadační fond pro vydru Třeboň aj/
- v oblasti postojů vést žáky k odmítání lhostejných a negativních projevů k životnímu prostředí
- různými projekty si připomínat významné světové dny týkající se životního prostředí /Den Země/
- modernizace a doplňování stávajících pomůcek pro EVVO

Strategie používané k naplnění Klíčových kompetencí v rámci EVVO

Kompetence k učení

- zařazujeme do výuky formy práce, jejich těžištěm je přímé pozorování přírody, při nichž žáci docházejí k řešením a závěrům sami
- pracujeme s encyklopediemi, klíči a atlasy, vyhledáváme informace na internetu
- pracujeme s lupou, mikroskopy, teploměry, PH metry
- využíváme mezipředmětové vztahy

Kompetence k řešení problémů

- předkládáme žákům problémy z oblasti ochrany přírody, diskutujeme nad modelovými situacemi, či příklady z praxe
- učíme žáky zpracovat referát, pracovat s moderními zdroji informací, prezentovat výstupy
- respektujeme právo na odlišný názor, snažíme se nesprávné názory logicky vyvrátit, správné obhájit

Kompetence komunikativní

- v rámci projektu Den Země organizujeme ankety s místními obyvateli

- účastníme se biologické a chemické olympiády/ 2. st./

Kompetence občanské

- procvičujeme první pomoc při úrazech a živelných katastrofách /OČZMU/
- vedeme žáky k ohleduplnému jednání k hendikepovaným či nemocným občanům

Kompetence pracovní

- vedeme žáky, aby každou práci vykonávali s ohledem na životní prostředí
- diskutujeme nad vlivy různých pracovních činností na přírodu a krajinu
- seznámíme žáky s ekologicky šetrnými výrobky, biopotravinami a ekologickým zemědělstvím

Realizace průřezového tématu EVVO

- integrace v jednotlivých předmětech
- povinně volitelný předmět Ekologie
- projektové dny – Den Země, Dny finanční gramotnosti, Týden ekologie

4. Praktická část s výsledky práce

4.1 Školní program environmentální výchovy ZŠ Třeboň, Na Sadech

Dlouhodobým záměrem naší školy v oblasti EVVO je, aby se žáci během školní docházky naučili vnímat život svůj i život druhých organismů jako nejvyšší hodnotu, aby si vybudovali odpovědný přístup k místu, ve kterém žijí, pochopili svoji osobní zodpovědnost k němu a naučili se posuzovat běžné životní situace také z ekologického hlediska. Jde nám o získání motivace, znalostí, dovedností, postojů a návyků potřebných k udržitelnému rozvoji na Zemi.

Zeměpisná poloha a charakter krajiny významně ovlivňují práci školy v oblasti EVVO. Snažíme se využívat příjemné a kvalitní životní prostředí unikátní Biosférické rezervace Unesco nejen při výchovně vzdělávacím procesu, ale i v mimoškolních aktivitách žáků.

Stav životního prostředí, ochrana přírodního bohatství, nezbytnost vývoje lidské společnosti k udržitelnému rozvoji, to jsou otázky, které by měly zajímat každého z nás. S řešením těchto problémů nutně souvisí systematická výchova našich žáků, která bude směřovat k vytváření takových hodnot, které v první řadě povedou k udržitelnému rozvoji. Škola má zásadní význam ve vývoji ekologického myšlení našich dětí. Vycházíme však ze skutečnosti, že každá rodina upřednostňuje jiný životní styl a děti si přinášejí odlišné návyky a postoje v této oblasti. Proto je naší snahou tyto názory utřídit, vyhodnotit a nabídnout dětem správné vedení.

Charakteristika školy

Naše škola je jednou ze dvou základních škol ve městě, vznikla v roce 1960 a sídlí ve dvou vzájemně propojených budovách.

„Stará budova“ z roku 1925 byla původně stavěna pro úřad. Učebny jsou stavebně rozdílné (velikost, kapacita). V současnosti jsou zde umístěny kmenové učebny tříd druhého stupně, učebny informačních a komunikačních technologií, školní knihovna a školní klub. Volné místnosti jsou využívány jako specializované učebny a odborné učebny. Máme odbornou učebnu fyziky a chemie, odbornou učebnu přírodopisu včetně laboratoře a jazykové učebny.

„Nová budova“ pavilónového typu byla dána do provozu v roce 1991. Třídy jsou zde velké a světlé, jsou vesměs využívány jako kmenové třídy pro žáky prvního stupně. Dále jsou zde prostory školní družiny, jedna volná učebna je využívána jako specializovaná učebna pro výuku jazyků a v jedné zmodernizované učebně – cvičná kuchyně – probíhá výuka předmětu domácnost a pracovní vyučování – vaření.

Od 1. 3. 2013 je součástí školy i školní jídelna, která byla sloučena se ZŠ Třeboň.

Škola je situovaná na okraji parku v ne příliš husté zástavbě, nedaleko historického jádra města. Bezprostřední okolí školy tvoří ulice s regulovaným provozem pěší zóny. V sousedství se nalézají další školy a školská zařízení, jimiž jsou střední školy (gymnázium) a dům dětí a mládeže.

Škola je umístěna zhruba 300 m od autobusového nádraží a asi 500 m od vlakové zastávky.

Jsme úplnou základní školou. V současnosti vyučujeme 485 žáků ve 22 třídách, z toho 11 tříd tvoří žáci prvního stupně a 11 tříd žáci druhého stupně. Většina našich žáků je z města Třeboně, čtvrtina žáků dojíždí z okolí. Chodí k nám žáci s vývojovými poruchami, žáci cizinců. Všichni mají u nás dveře otevřeny. Jsme zapojeni v programu inkluzivního vzdělávání. Počet těchto dětí však není statisticky významný.

Součástí školy je školní družina a školní klub a školní jídelna. V pěti odděleních ŠD je zařazeno 150 žáků, do práce školního klubu se zapojuje přibližně 70 žáků. Dvě oddělení ŠD a oddělení ŠK mají k dispozici samostatné prostory, tři oddělení ŠD jsou umístěny v učebnách prvních a druhých tříd.

Součástí školy je i školní jídelna (od 1. 3. 2013). Vaříme pro žáky naší školy, ZŠ Sokolská a Gymnázium Třeboň. Zároveň se zde stravuje i široká veřejnost (VČ).

Charakteristika pedagogického sboru

Pedagogický sbor je stabilizován a má velmi dobrou věkovou strukturu. Tvoří jej 35 učitelů prvního a druhého stupně, 6 vychovatelek a 5 asistentek pedagoga.

Jeden pedagogický pracovník je pověřen funkcí výchovného poradce, jeden pedagogický pracovník je pověřen funkcí preventisty sociálně patologických jevů a jeden pedagogický pracovník je pověřen funkcí koordinátora EVVO.

Pedagogický sbor je přístupný novým trendům a poznatkům. Všichni pedagogové mají plnou odbornou kvalifikaci. Všichni pedagogové se účastní dalšího vzdělávání. Všichni byli proškoleni v prevenci šikany a v poskytování první pomoci, v psychohygieně učitele, v jednotném působení na žáky, v práci s interaktivní tabulí, v práci s PC. Vzhledem k současným trendům v celé společnosti bude nutné tato školení aktualizovat a rozšířit o některé nové trendy.

Pedagogický sbor má poměrně dobré „aprobační“ složení, přesto jsou některé předměty vyučovány částečně neaprobovaně. To však nemá podstatný vliv na úroveň výchovy a vzdělávání. Někteří si dále zvyšují svoji aprobovanost.

Spolupráce s rodiči a jinými subjekty

Snažíme se spolupracovat se zákonnými zástupci žáků. Ty „vtahujeme“ do dění ve škole. Zákonní zástupci žáků mohou navštívit školu po vzájemné dohodě individuálně. Čtyřikrát ročně pořádáme třídní schůzky a konzultační odpoledne,

pořádáme dny otevřených dveří a zveme zákonné zástupce žáků na mimotřídní akce (např. Zahradní slavnost, Den Země, Charitativní sportovní den, Den barev, Devátáci se loučí apod.) Pro zákonné zástupce dětí a veřejnost pořádáme kulturní programy (vánoční besídka, školní akademie).

Spolupracujeme také s městem Třeboň a školskými institucemi. Jde o spolupráci se středními školami ve městě, pořádáme návštěvy pro vycházející žáky v těchto školách, pořádáme informační schůzku pro zákonné zástupce vycházejících žáků se zástupci středních škol. Úzce spolupracujeme s oběma mateřskými školami ve městě. Žáci se vzájemně navštěvují, vedení školy navštěvuje schůzky rodičů v mateřských školách, kde informuje rodiče o naší vzdělávací nabídce. Spolupracujeme rovněž s Pedagogickou fakultou Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Naše škola je jejím klinickým pracovištěm.

Tradici má spolupráce naší školní družiny s městským úřadem, zejména s komisí pro občanské záležitosti. Naši žáci pravidelně vystupují při vítání občánků, navštěvují rovněž domov důchodců.

Uplatňování EVVO v předmětech

Ekologické aspekty budou zařazeny nenásilnou formou téměř do všech předmětů.

Český jazyk

- vedení k citlivému a estetickému vnímání okolí i sebe
- předávání poznatků, které pozitivně ovlivní postoje žáků k životnímu prostředí
- zpracování a prezentace absolventské práce s přírodovědným tématem

Cizí jazyky

- poznávání odlišností ve způsobu života jiných lidí
- vytváření podmínek pro spolupráci s litevskou školou v jednotlivých projektech

Dějepis

- pochopení rozmanitosti světa (příroda i lidé)
- výchova k úctě ke kulturnímu a duchovnímu odkazu předků

Občanská výchova

- chápání podstaty vlastenectví
- orientování se v hospodářských a politických otázkách
- vzbuzení zájmu o aktivity místní, regionální, státní i mezinárodní

Matematika

- formování volných a charakterových rysů osobnosti žáka
- v matematických úlohách dokumentovat problémy životního prostředí

Fyzika

- vyhledávání údajů o využívání energetických zdrojů a možných dopadů na biosféru
- seznámení s alternativními zdroji energie

Chemie

- posuzování možností využití chemie v nejrůznějších oblastech lidské činnosti, zejména při ochraně životního prostředí
- porovnávání pozitivních a negativních vlivů chemie

Přírodopis

- EVVO prolíná celým obsahem učiva přírodopisu
- ovlivňování vztahu žáků k okolní přírodě, k životnímu prostředí
- upevňování žádoucích vzorů chování

Zeměpis

- vytváření aktivního a odpovědného přístupu při rozvoji a ochraně životního prostředí v regionu

Informatika

- orientace ve světě informací s ekologickým obsahem

Hudební výchova

- zdůraznění kulturnosti poslechu hudby a nebezpečnosti hluku při vlivu na lidské zdraví

Tělesná výchova

- informace o hygienických zásadách při sportování
- využití pobytu v přírodě

Výtvarná výchova

- rozvíjení estetického citění ve vztahu k prostředí, ve kterém žijí

Pracovní vyučování

- poskytování informací o novinkách v technice, které vytvářejí předpoklady pro možnost trvale udržitelného rozvoje
- využívání odpadového materiálu ve výuce

Ekologie

- pozorování, poznávání přírodních celků a jejich změn
- upřednostňování obnovitelných zdrojů energie
- získávání odpovědného vztahu k přírodě

OKRUHY ČINNOSTI A JEJICH ZAMĚŘENÍ

- ohrožování základních složek biosféry (ovzduší, voda, půda)
- ekosystémy
- ekologie regionu (Temelín)
- gramotnost pro udržitelnost rozvoje (místní, regionální, globální)

- vliv prostředí na člověka (zdravý životní styl, lidská populace a prostředí)

Program pro práci se žáky

- poznávání okolí Třeboně při výuce i v mimoškolní činnosti (ŠD)
- příprava a účast žáků na soutěžích s přírodovědným zaměřením
- místní a okresní kola biologické, chemické a rybářské olympiády
- exkurze naučných stezek CHKO Třeboňsko

EKOLOGIE A PROVOZ ŠKOLY

- šetření energie a vody
- květinová výzdoba tříd
- údržba vnitřního prostředí školy i okolí
- umístění sběrných nádob na separaci odpadů (tetrapacky, papír, plasty, ostatní)
- pravidelný úklid prostor kolem školy v rámci PČ

SPOLUPRÁCE S DALŠÍMI INSTITUCEMI

- mateřské školy
- Gymnázium Třeboň
- MěÚ a IKS v Třeboni
- Městská knihovna Třeboň
- MAS Třeboňsko
- CHKO Třeboňsko
- Český nadační fond pro vydru Třeboň
- Botanický ústav Třeboň
- CEGV Cassiopea České Budějovice
- Technické služby Třeboň – sběrný dvůr

PRAVIDELNÉ AKTIVITY VŠECH ŽÁKŮ ŠKOLY

Péče o vlastní zdraví

- tělovýchovné činnosti – Den zdraví, Branné cvičení (výuka v přírodě)
- cyklokurz, lyžařský kurz, vodácký kurz, plavecký výcvik
- dopravní kurz, dopravní soutěž Mladý cyklista
- výukové programy na PC s ekologickou tematikou
- projekt Zdravé zuby
- projekt Mléko do škol
- projekt Ovoce do škol

Péče o životní prostředí

- výzdoba školy (květiny, přírodní materiály, práce s tematikou EVVO)
- třídění odpadů – instalace kartonových kontejnerů

- úklid školy a jejího okolí, umístování krmítek, krmení zvířec
- použití odpadových a zbytkových materiálů při výuce Vv a Pv

Roční realizační plán 1. a 2. stupně

1. ročník

září	říjen	listopad	prosinec	leden
Cvičení v přírodě		Den FG Den ČJ	Vánoční besídka	
únor	březen	duben	květen	červen
	Den FG Dopravní kurz	Týden Ekologie Den Země	Den zdraví	Terčový závod Zahradní slavnost Branné cvičení Sportovní den

2. ročník

září	říjen	listopad	prosinec	leden
Cvičení v přírodě	Plavecký výcvik	Den FG Den ČJ	Vánoční besídka	
únor	březen	duben	květen	červen
	Den FG Dopravní kurz	Týden Ekologie Den Země	Beseda s Měs- tskou policií Den zdraví	Terčový závod Zahradní slavnost Branné cvičení Sportovní den

3. ročník

září	říjen	listopad	prosinec	leden
Cvičení v přírodě	Plavecký výcvik	Bobřík informatiky Den FG Den ČJ	Vánoční besídka	Pyramida Soutěž Náš svět
únor	březen	duben	květen	červen
	Náš svět-soutěž Den FG Dopravní kurz	Týden Ekologie Den Země	Dopravní kurz Den zdraví Akademie	Terčový závod Zahradní slavnost Branné cvičení Sportovní den

4. ročník

září	říjen	listopad	prosinec	leden
Cvičení v přírodě Dopravní kurz	Bobřík informatiky	Den FG Den ČJ	Vánoční besídka	Náš svět -soutěž Pyramida LVVZ
únor	březen	duben	květen	červen
	Den FG Soutěž Náš svět	Týden Ekologie Den Země Dopravní kurz	Den zdraví	Terčový závod Zahradní slavnost Branné cvičení Sportovní den

5. ročník

září	říjen	listopad	prosinec	leden
Cvičení v přírodě Terénní stanice Hajnice	Den jazyka Bobřík informatiky	Den FG Den ČJ	Planetárium Vánoční besídka	Pyramida LVVZ
únor	březen	duben	květen	červen
	Den FG Náš svět – soutěž	Týden Ekologie Den Země Náš svět-soutěž	Den zdraví Akademie	Terčový závod Zahradní slavnost Branné cvičení Sportovní den

6. ročník

září	říjen	listopad	prosinec	leden
Cvičení v přírodě Adaptační kurz	Den jazyka Bobřík informatiky Přírodovědný klokan	Den FG Zdravý životní styl Den ČJ	Vánoční besídka	
únor	březen	duben	květen	červen
Fy – soutěž	Den FG	Týden Ekologie Den Země	Dům přírody	Zahradní slavnost Branné cvičení Sportovní den

7. ročník

září	říjen	listopad	prosinec	leden
Cvičení v přírodě	Bobřík informatiky Přírodovědný klokan	Den FG Den ČJ	Přírodovědná soutěž Vánoční besídka	
únor	březen	duben	květen	červen
LVVZ FY-soutěž	Den FG	Týden Ekologie Den Země	Dům přírody	Zahradní slavnost Branné cvičení Sportovní den

8. ročník

září	říjen	listopad	prosinec	leden
Cvičení v přírodě	Burza SŠ Bobřík informatiky Přírodovědný klokan	Den FG Den ČJ	Přírodovědná soutěž Chemická olympiáda Vánoční besídka	Astronomická olympiáda
únor	březen	duben	květen	červen
Biologická olympiáda	Den FG	Týden Ekologie Rybářská olympiáda Den Země	Cyklokurz Poznávací historicko – přírodovědná exkurze Poznávací zájezd Anglie	Zahradní slavnost Branné cvičení Sportovní den

9. ročník

září	říjen	listopad	prosinec	leden
Cvičení v přírodě	Burza SŠ Bobřík informatiky Přírodovědný klokan	Den FG Mladý chemik Den ČJ	Přírodovědná soutěž Vánoční besídka	Astronomická olympiáda
únor	březen	duben	květen	červen
CH – olympiáda	Den FG Biologická olympiáda Exkurze elektrárna Temelín	Týden Ekologie Den Země	Beseda s Měs- tskou policií Poznávací zájezd Anglie	Zahradní slavnost Vodácký kurz Branné cvičení Sportovní den

5. Závěr

Mým cílem bylo a myslím, že se mi i podařilo vytvořit základní plán EVVO na škole, na kterém lze stavět a který se bude dále vyvíjet, i sestavit roční plán EVVO na školní rok 2025-26, do kterého se nám oproti dřívějším plánům podařilo začlenit mnohem více akcí a zapojit velkou část učitelů.

Plán vychází ze školního vzdělávacího programu „Barevná škola pro všechny“ a je doplňován o akce, které nám v průběhu školního roku nabídnou ekologické a jiné organizace.

6. Přehled použité literatury

JIRÍKOVÁ, E., PÁNA, L., ŠVECOVÁ, M. *Ekologizace provozu školy*. České Budějovice: VŠERS, 2012, 108s.

ŠVECOVÁ, M., SÁSIKOVÁ, K. *Role koordinátora EVVO ve školách*.

České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2012, 110 s.

ŠVECOVÁ, M. a kol., 2009. *Manuál koordinátora EVVO*. Praha: Rego, 46 s.

ŠVECOVÁ, M. *Školní projekty v environmentální výchově a jejich využití ve školní praxi*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2012, 100 s.

Metodický pokyn. In: Praha, 2008, Č. j. 16745/2008 - 22.